

"אגורה באהלך עולמים"

(תהילים ס"א)

כי תצא – תשפ"ב

הכרת הטוב אצל ישראל

הרי זו הסיבה לחטא כפי שאמר הספרי, גדול המחטיאו יותר מההורגו ומדוע לא כתבה זאת התורה במפורש ונמצא שבאותה נשימה בה אומרת התורה מדוע אין יכולים לקבל את עמו ומואב, את נשימה שהם החטיאו את ישראל היא כן מקבלת וזה מכוח פסוק שאין אנו מבינים מדוע מביאה אותו התורה הרי יש לה סיבות טובות יותר לא להביאם בקהל. וכיצד יתכן הדבר?

אז יש שמעמידים את דברי התורה כך, שהטעם הוא אכן הכשלת ישראל בחטא. אומר הכלי יקר: ודאי העיקר הוא בעבור שהחטיאום ודבר זה מבואר במקרא שלכך לא קדמום בלחם ומים כדי שיהיו רעבים וצמאים מיגיעת הדרך ועייז בהכרח יאכלו מזבחי אליהן וישתו מצרצור יין שלהם המרגילים לערווה והקב"ה ידע כוונתם על זה האופן ע"כ נתרחקו, לכך נאמר על דבר אשר לא קדמו, רצה לומר על אותו דבר נסתר אשר אליו כוונו במה שלא קדמום, ואע"פ שהנקיבות היו עיקר בזנות מ"מ עיקר האשמה תלויה באנשים שדרך לקדם והאנשים התחילו בקלקלה והמה הכריחו בנותיהן לזנות". נמצא שאי נתינת הלחם והמים לישראל הם שגרמו לישראל לחטא בזנות ועייז.

אם כן, הלחם והמים זה כיוונו לעבירה ואומרת התורה מיד, אשר שכר את בלעם שחיפש לכלות את ישראל. ונמצא שהטעם הראשון זו הסיבה הראשית כי גדול המחטיאו יותר מההורגו, ואי נתינת המים והלחם זה עיקר תחילת העבירה ולשם כיוונו עמו ומואב. נמצא שעל אף שהנשים הם גוף העבירה, אין עליהם תביעה כמו על הגברים כיוון שדרךם של הגברים לקדם בלחם ומים ולא עשו זאת בכדי לגרום לישראל לחטא ולקחו את בנותיהם בעל כורחם ושלא בטובתן ולכן התביעה היא דווקא על הגברים ולא על הנשים.

דרך אחרת לתרץ את הדברים. אומרת הגמרא בסנהדרין (קג:): "א"ר יוחנן משום רבי יוסי בן קסמא גדולה לגימה שהרחיקה שתי משפחות מישראל (עמו ומואב) שנאמר על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים ורבי יוחנן דידיה אמר, מרחקת את הקרובים ומקרבת את הרחוקים ומעלמת עיניים מן הרשעים ומשרה שכניה על נביאי הבעל ושגגתו עולה זדון". מה הכוונה ששגגה עולה כזדון? ננסה לעמוד על נקודה זו.

דורשת הגמרא (שם, קד:): "דאמר רב יהודה אמר רב, אלמלי הלווה יהונתן לדוד שתי ככרות לחם, לא נהרגה נוב עיר הכהנים ולא נטרד דואג האדמי ולא נהרג שאול ושלשת בניו". בכדי להבין את הדברים בעומקם נקדים כמה דברים. אומר התנא באבות: איזו היא אהבה שאינה תלויה בדבר? אהבת דוד ויהונתן. אומר הרמב"ן: התורה כותבת ואהבת לרעך כמוך. מה ההגדרה הנכונה לדבר? שאדם ישאף ויבקש טובה לחברו בדיוק כפי שהוא רוצה לעצמו. אם רצונו להיות עשיר וחכם, כך יבקש לחברו ואין מספיק שיבקש עליו רק את אחד מהדברים. דע, שיהונתן סילק את הקנאה מליבו עד שהסכים שדוד יהיה מלך ולא הוא עצמו שאמור לרשת את אביו שאול, זה גדר של ואהבת לרעך כמוך. נשים לב ששאלו הבחין בחיבור המיוחד הזה בין יונתן לדוד וכאשר עשה סעודת ראש חודש לא הגיע דוד לסעודה ביום הראשון, כאשר לא הגיע גם ביום השני שאל שאול היכן דוד? מדוע אינו מגיע? אמר לו יהונתן, הוא ביקש רשות לא להגיע ואשרתי לו. אמר לו שאול יבן נעוות המרדות, אתה לא יודע שדוד בן מוות? שאל יונתן, מה עשה דוד שהוא בן מות? הוא אינו אשם שהשם שלח את שמואל למשוך אותו למלך.

בפרשתנו אנו מוצאים שהתורה אומרת כי עמוני ומואבי לא יכולים לבוא בקהל השם עד עולם. "לא יבא עמוני ומואבי בקהל? הנה גם דור עשירי לא יבא להם בקהל? הנה עד עולם" ומדוע אינם יכולים לבוא בקהל השם? הרי אפילו מצריים יכולים לבוא בדור שלישי בקהל. אומרת התורה: "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך צאאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקלקלך".

אומר הספרי (דברים, כג, ח): "ר' שמעון אומר, מצריים הם טבעו את ישראל בים, ואדומים הם קדמו את ישראל בחרב, ולא אסרם הכתוב אלא עד ג' דורות. עמונים ומואבים, שנטלו עצה להחטיא את ישראל, אסרם הכתוב איסור עולם. ללמדך, שהמחטיא את האדם קשה לו מן ההורגו. שההורגו, אין מוציאו אלא מן העולם הזה והמחטיאו, מוציאו מן העולם הזה ומן העולם הבא".

נמצא, שהטעם לכך שאינם יכולים לבוא בקהל השם הוא בגלל שהחטיאו את ישראל ואם כן, מדוע התורה לא הזכירה טעם זה וכתבה על שלא קידמו אותם בלחם ומים? ומבאר רש"י: "על דבר – על העצה שיעצו אתכם להחטיאכם". לא כתבה התורה על אשר לא קדמו אתכם, אלא על דבר מלשון דיבור. זה הדיבור ועצה של בלעם הרשע שגרם להחטיא את ישראל ונמצא שלפי רש"י אכן מוזכר כאן העניין שהחטיאו את ישראל.

אם כן, מתעוררת שאלה נוספת. אם הטעם הוא אכן על שהחטיאו את ישראל מדוע התורה מזכירה טעם זה ברמז בלבד בו בזמן שיכלה לציין את החטא הזה כעיקר? ואילו את עניין שלא קידמו את ישראל בלחם ומים מציינת התורה כעיקר כאשר זה דבר פשוט לעומת העובדה שהחטיאו את ישראל. ועוד, רואים אנו שאומרת התורה "ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקלקלך". ידוע שכוחו של בלעם היה בפיו, שהיה יודע לכוון את הרגע בו הקב"ה כועס ואומרת הגמרא, מה היה מספיק להגיד בלעם ברגע אחד? יכלם, מלשון לכלות את ישראל. ונמצא שסיבה זו היא משמעותית יותר מאשר שלא קידמו את ישראל בלחם ומים ומדוע לא הוזכרה סיבה זו ראשונה? והשאלה מתעצמת עוד יותר שהרי כתוב בנביא לאחר שהרג דוד את גוליית, שאול המלך נלחץ ושאל האם דוד מזרח או מפרץ בניו של יהודה. אמר שאול אם הוא מפרץ יש לי ממה לחשוש. עמד דואג האדומי, הרגיע את שאול ואמר לו: לפני שאתה מתחיל לחשוש, תבדוק אם הוא בכלל ראוי לבוא בקהל. הרי כתוב בתורה, לא יבוא עמוני ומואבי בקהל השם על עולם ודוד הוא מרות המואביה. עמד מנגד אבנר בן נר וטען שהפסוק מדבר על עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית. המשיך דואג להקשות על אבנר עד שהעמידו במקומו. אמר לו שאול לאבנר לך ולמד ותבדוק אם הוא ראוי לבוא בקהל. אומר המדרש רבה (רות): בא אבנר לשמואל הנביא לקבל תשובה לגבי דוד, האם ראוי הוא לבוא בקהל. הקשה לו אבנר את כל הקושיות של דואג, שמואל שזיהה את העניין מיד אמר לו לאבנר, זה מניין לך? מדואג? המשיך ואמר, דואג הוא מין אין לו אמונת חכמים ולא יצא בשלום מן העולם. לשלוח אותך בלי תשובה לטענותיו אי אפשר והשיבו: "כל כבודה בת מלך פנימה", דרכה של אישה להיות בבית ולא לקדם ואילו דרכו של האיש לקדם בלחם ובמים. יוצא מכאן, שהנשים הן אלו שהחטיאו את ישראל ולמה לא הזכירה התורה את עמוני ומואב שהחטיאו את ישראל אלא מביאה פסוק של לחם ומים בכדי להכניס את הנשים?

ניתן לצפות בשיעור המלא בערוץ של הרב דוד לוי ביוטיוב

להמחשת הדברים נביא מעשה על דברי האמת מגור, ר' מרדכי אלטר. לר' מרדכי היה בן בשם מאיר שהיה קרוב מאוד לאביו. מאיר הבחין שישנו יהודי שאינו מהקהילה והיה תמיד אביו מקרבו ומראה לו פנים יותר מכולם. רצה להבין מאיר את פשר הדברים והיה חוקר אך לא מקבל תשובות. פעם אחת, הבחין מאיר באביו מעיין במכתב מסוים ופניו רציניות וחתומות. שאל מאיר את אביו, מה כתוב במכתב? אמר לו, זה תשובה עבורך על אותו יהודי שאני מקרב. תדע שאותו יהודי ידיו אינם נקיות, הוא חיפש למסור אותנו לשלטונות. אותו יהודי כתב שני מכתבים האחד גידופים ועלילות על היהודים והשני, דברי שבח על הדברי אמת שהיה אמור להגיע אלי. אך ברצון השם התחלפו המכתבים כך שאת השבח שכתב שלח לשלטונות ואילו את הגידופים קיבלתי אני. מאותו רגע כאשר אני רואה אותו אני מראה לו פנים שוחקות ומקרבו, ההיפך ממה שהייתי אמור לפעול. אני מבין שהשם אמר לו קלל ונעשה לנו נס גלוי כיוון שאם היה המכתב מגיע ליעדו וודאי שהיו לוקחים אותי לבית המעצר. כך בכל פעם שאני פוגש בו, אני מסלק את ההרגשה השלילית ומכבדו בכדי לעקור מידה רעה זו.

היעד של יהודי הוא לעזור דווקא לאותו אחד שלא עזר לך כיוון שלעזור למי שעזר לך זה קל. אנחנו צריכים סבלנות ויכולת להכיל את האחר, לשם צריך לשאוף וע"י כך לזכות למידות מתוקנות. עמוך ומואב לא נותנים לחם ומים למי שעשה איתם חסד והציל את חייהם. הם וודאי לא יכולים להבין כיצד עושים חסד עם מי שפגע או קילל אותך. אין לחם את הבסיס שיש ליהודי ולכן אינם ראוים לבוא בקהל השם עד עולם.

מיהודי יש דרישה למחול, לעזור ולסייע לאדם שפגע בו, שהרי כיצד יעמוד מול הבורא יתברך ויבקש ממנו מחילה וסליחה על מעשיו? כל אחד צריך שתהיה לו הכרה מה הוא חייב לקב"ה. הוא נותן לנו פרנסה, אישה, ילדים, בית וכו' רק כאשר נדע להכיר טוב על כל השפע הטוב שמשפיע עלינו הקב"ה, נוכל לעשות חשבון נפש. איך אנו מתפללים? כיצד מקיימים את המצוות? היכן אנו מעגלים פינות וכו'. **הכרת הטוב היא יסוד לעבודת השם וזהו כרטיס הכניסה לעם ישראל.**

בימים אלו, כל אחד יעשה חשבון נפש עם עצמו וכמו שאם היה מאכזב את חברו, או תלמיד את רבו והיה רוצה לקנות את ליבו מחדש, היה משקיע ומתאמץ רבות על פיוסו. כך צריכה להיות המחויבות שלנו כלפי הבורא יתברך, להתאמץ ולהכניס רגש כשאנו מבקשים סליחה מאיתו יתברך, כאשר נעשה זאת נכון, נוכח לקרבת אלוקים.

כולנו מבקשים ורוצים שנה נוספת של בריאות, הצלחה ופרנסה טובה. הקב"ה צריך שנפתח פתח אחד אמיתי, לא חד פעמי שייסגר לאחר יום הכיפורים, אז יפתח לנו הבורא פתחו של אולם ויקרב אותנו אליו והבסיס לכול הוא הכרת הטוב.

יהי רצון שנוכח לתקן את מידותינו, להכיר טוב לכולם גם לאלו המרעים לנו ויתנהג איתנו הקב"ה מידה כנגד מידה.

מוקדש לרפואת אלעד בן מירב, רבקה בת שרה, ישראל מרדכי דוד בן שמעון צבי, משה בן רבקה, רון בן מתילדה, לעילוי נשמת דוד בן מרים, ולהצלחת עם ישראל

שמע זאת שמואל, זרק לעברו של יונתן את חרבו והבין יונתן שאם אביו שאול פוגש את דוד הוא הורגו. יונתן עשה הסכם עם דוד שלאחר סעודת ראש חודש של שאול הוא יעדכן אותו על מצבו. הסימן היה יריית החיצים, שאם יאמר יונתן לנערו החצי ממך והנה, זה ירמוז לדוד ששאול אוהב אותו ויכול לחזור ואם יגיד החצי ממך והלאה, זה רמז לכך שדוד בסכנה וצריך לברוח. לאחר שהלכו האנשים שהיו עימו, נפגשו דוד ויהונתן ואומר הנביא שדוד משתחוה שלוש פעמים ובכו שניהם יחד ואמר יונתן לדוד לך שלום והשם יהיה בין זרעי לזרעך עד עולם (לשון שבועה). יונתן מניח על כף המאזניים את המלכות שלו, את היחסים שלו עם אביו והכל בעבור דוד. אבל אם נעשה חישוב, נמצא שדוד לא אכל במשך ארבעה ימים (יום אחד לפני ראש חודש בו קבעו את הסימן, שני ימים של ראש חודש ויום נוסף שלקח יונתן שלא יעלה חשד).

אומר **הילקוט שמעוני**: דוד מגיע לאחימלך (כהן בנוב עיר הכהנים) ביום השבת וראה אותם אופים את לחם הפנים בשבת, אמר להם מה אתם עושים? אפייתו אינה דוחה את השבת אלא עריכתו. ומבקש דוד מאחימלך לאכול, אמר לו אחימלך, אין לי מה לתת לך מלבד לחם הפנים. אמר דוד, תן לי שלא אמות ברעב שספק פיקוח נפש דוחה שבת, אכל דוד שבעה סאים כי אחזו בולמוס. דוד אכל לחם הפנים למרות שזה מאכל לכהנים והוא אינו כהן בגלל פיקוח הנפש שהיה מצוי בו.

נמצא, שאם יונתן היה נותן דעתו על כך שדוד מתחבא שלושה ימים ואינו אוכל דבר, וודאי היה מביא איתו צידה לדוד לדרך. כאן נכנסים דברי הגמרא **"ושגגתו עולה זדון"** - זו שגגה של יונתן, הוא מסכן את כל עולמו בעבור דוד, וודאי שאם היה נותן דעתו היה מביא לו אוכל. אומרת הגמרא אם היה מביא יונתן לדוד שתי ככרות לחם לדרך, לא היו נהרגים נוב עיר הכהנים ולא נטרד דואג האדמי ולא נהרג שאול ושלשת בניו.

וצריך להבין את הדברים, יונתן מסכן עצמו עבור דוד ויש עליו תביעה על כל מעשים אלו, כיצד: אומר ר' אליהו לופיאן: זה עניין גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. יש דברים שהתורה עמוקה כ"כ ואין לנו הסברים. איזו תביעה יש על אדם שיכול לעזור לחברו ואינו עושה זאת. זו הכוונה ששגגה עולה זדון! אדם שעבר עבירה בשוגג, זו עדיין עבירה.

קעת נבין את דברי ר' יוסי בן קסמא שאמר: גדולה לגימה שהרחיקה שתי משפחות מישראל שנאמר על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים. אומר **הרמב"ן**: והנראה אלי כי הכתוב הרחיק שני האחים האלה (עמון ומואב) שהיו גמולי חסד מאברהם שהציל אביהם ואימם מן החרב והשבי ובזכותו שלחם השם מתוך ההפכה והיו **חייבין לעשות טובה עם ישראל** (פעמיים ניצל לוט אביהם פעם במלחמת ארבע המלכים ופעם הוא ובנותיו ניצלו מהפיכת סדום בזכות אברהם) **והם עשו עמהם רעה** האחד שכר עליו בלעם בן בעור והם המואבים והאחד לא קדם אותו בלחם ובמים כאשר קרבו למולו". לפי הרמב"ן, לא צריך את הטעם של גדול המחטיאו. אומר **המדרש רבה**, **יש תביעה על מי שצריך לעשות חסד עם מי שאינו צריך לקבל חסד**. לעם ישראל יש לחם ע"י המן ומים מבאר מרים ואינם צריכים לחם ומים ואף על פי כן, יש על עמון ומואב תביעה שלא קדמו אותם, כי יש כאן עניין של דרך ארץ לקדם את הולכי הדרכים במאכל משקה. אם כן, וודאי שגדול המחטיאו יותר מההורגו אבל התורה מגלה שהטעם העיקרי בעבורו לא נכנסים עמון ומואב בקהל השם עד עולם, על דבר אשר לא קידמו אתכם בלחם ובמים. **עם מידות מקולקלות אלו שיש לעמון ומואב הם אינם יכולים לבוא בקהל השם!** לפי דברים אלו, אכן הטעם העיקרי והחמור יותר הוא שאין לעמון ומואב מידות טובות, לקבל את הבא מהדרך בלחם ומים ושהיו חייבים לעשות טובה עם ישראל ועשו עמהם רעה ואין להם הכרת הטוב ולכן זה הטעם הראשון שמביאה התורה ורק ברמז מזכירה התורה גם את העניין שהחטיאו את ישראל.